

REGERINGSKANSLIET

Rådspromemoria

2015-11-23

Utbildningsdepartementet

Forskningspolitiska enheten

Konkurrenskraftsrådets (KKR) möte den 1 december 2015

Dagordningspunkt: 11

Rubrik: Utkast till rådsslutsatser om den rådgivande strukturen för det europeiska forskningsområdet (ERA) - antagande

Dokument: 14184/15¹ rådsslutsatser (RSS)

Fakta-PM:

2006/7:FPM77 Grönbok om det europeiska forskningsområdet (ERA)

2011/12: FPM170 Ett stärkt partnerskap för Europeiska forskningsområdet (KOM(2012) 392)

2011/12: FPM171 För bättre tillgång till vetenskaplig information (KOM(2012)401)

2012/13: FPM11 Strategi för EUs internationella samarbete inom forskning och innovation (KOM(2012)497)

2014/15: FPM4 Lägesrapport för Europeiska forskningsområdet (ERA) (KOM(2014)575)

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: 22 maj 2015, 28 november 2014, 19 september 2014, 14 februari 2014, 20 september 2013, samt 7 december 2012.

Bakgrund

Det europeiska forskningsområdet (ERA) syftar till att uppnå ett enat forskningsområde med ett fritt flöde av forskare och vetenskaplig kunskap i Europa.

ERA har sin grund i bl.a. följande dokument:

¹ Utkastet finns endast på engelska i dagsläget och sålunda är rådspm endast att betrakta som inofficiella översättningar.

- *Grönbok – Europeiska området för forskningsverksamhet: Nya utsikter (KOM(2007)161)*
- *Ett stärkt partnerskap för det europeiska området för forskningsverksamhet (KOM(2012) 392)*

Konceptet europeiskt forskningsområde, ERA, beslutades vid Europeiska rådet i Lissabon år 2000. ERA beskrevs som bestående av tre delar som tillsammans ska stärka Europas konkurrenskraft och vara stöd för att Europa ska bli ett ledande kunskapsbaserat samhälle: en europeisk inre marknad för forskning, där forskare, metoder och kunskaper rörs sig fritt; en effektiv koordinering på europeisk nivå av nationella och regionala forskningsaktiviteter, program och policy; samt initiativ genomförda och finansierade på EU nivå.

I kommissionens grönbok om ERA från 2007 initieras en diskussion om Europas framtida forskningslandskap och hur man skulle gå vidare med implementeringen av ERA mot bakgrund av den alltmer globaliserade världen jämfört med då ERA som begrepp definierades år 2000.

Europeiska rådet (ER) bestämde 2011 att det europeiska forskningsområdet (ERA) ska vara förverkligat 2014. I juli 2012 presenterade kommissionen ett meddelande om hur ERA ska kunna förverkligas. Med utgångspunkt i meddelandet antogs rådsslutsatser (RSS) i december 2012. Rådsslutsatserna bekräftar kommissionens förslag på prioriteringar för ERA.

En lägesrapport för förverkligandet har tagits fram två gånger, 2013 och nu 2014. Lägesrapporterna går igenom de framsteg som gjorts inom ramen för de prioriteringar som rådet har ställt sig bakom på EU nivå och på MS nivå.

Rådsslutsatser om ERA antogs i februari 2014 och tog sin utgångspunkt i lägesrapporten från september 2013. I rådsslutsatserna inbjuds medlemsstaterna och kommissionen, genom samarbete inom ERAC (en kommitté som ger medlemsstaterna, rådet och EU-kommissionen strategisk rådgivning i frågor som rör ERA) att ta fram en färdplan med strategiska målsättningar för det fortsatta arbetet inom ERA.

Den andra lägesrapporten från kommissionen om ERA presenterades vid KKR den 26 september 2014 och vid KKR 5 december 2014 antogs

rådsslutsatser om ERA med utgångspunkt i lägesrapporten från september samma år.

För att uppnå de mål som satts upp för ett väl fungerande ERA har ERAC under vintern/våren 2014-15 tagit fram ett förslag till färdplan som hjälp till medlemsstaterna att identifiera nationella aktiviteter och arbeta med implementeringen av ERA.

Färdplanens topprioriterade åtgärder inom respektive ERA-prioritet:

1. Effektivare nationella forskningssystem:

Stärka utvärderingen av forsknings- och innovationspolicys och söka komplementaritet mellan och rationalisering av instrument på EU-nivå och nationell nivå.

2. Optimalt gränsöverskridande samarbete och konkurrens :

2a. Gemensam hantering av stora samhällsutmaningar:

Bättre anpassning inom och mellan den gemensamma programplaneringsprocessen och de resulterande initiativen (t.ex. gemensamma programplaneringsinitiativ) och påskynda genomförandet av dessa.

2b. Optimal användning av offentliga investeringar i forskningsinfrastruktur:

Att sträva efter optimal användning av offentliga investeringar i forskningsinfrastruktur genom att nationella prioriteringar hänger samman med ESFRI:s prioriteringar och kriterier som tar full hänsyn till långsiktig hållbarhet.

3. En öppen arbetsmarknad för forskare:

Använda öppen, transparent och meritbaserad rekryteringspraxis när det gäller forskartjänster.

4. Jämställdhet och jämställdhetsintegrering inom forskningen:

Att via nationell jämställdhetslagstiftning uppnå effektiva åtgärder för att ta itu med obalansen mellan könen i forskningsinstitutioner och beslutsfattande organ och integrera jämställdhetsperspektivet bättre i FoU-politik, forskningsprogram och forskningsprojekt.

5. Optimal cirkulering och tillgång till och överföring av vetenskaplig kunskap:

a) Implementering av policys för kunskapsöverföring på nationell nivå med syftet att maximera spridning, upptag och utnyttjande av vetenskapliga resultat. Forskningsutförande organisationer och forskningsfinansiärer bör göra kunskapsöverföring till sin andra natur

genom att integrera det i sitt dagliga arbete.

b) Främja öppen tillgång till vetenskapliga publikationer.

6. Internationellt samarbete:

Utveckla och genomföra lämpliga gemensamma strategier och åtgärder för internationellt samarbete inom forskning, teknologi och innovation på grundval av nationella prioriteringar i medlemsstaterna.

Vid KKR i maj 2015 antogs RSS för antagande av den ERA färdplan som ERAC tagit fram. Som en följd av antagandet av dessa RSS förväntas varje medlemsland att påbörja implementeringen av ERA färdplanens topprioriterade åtgärder genom lämpliga aktiviteter i sina nationella handlingsplaner eller strategier. Forskningskommissionär Carlos Moedas har uppmanat medlemsstaterna att presentera dessa nationella ERA-färdplaner (eller status för) i anslutning till KKR i slutet av maj 2016.

I RSS rörande ERA från 2011 (11032/11) identifierade man ett behov av en ökad koordinering mellan ERAC och de ERA-relaterade grupperna. I RSS rörande ERA från 2013 (10331/13) enades rådet om att se över strukturen och mandaten för dessa grupper och bjöd därmed in kommissionen och ERAC till att överväga en eventuell översyn.

I maj 2015 antog KKR RSS (9342/15) om den rådgivande strukturen för ERA. Där angavs att den rådgivande strukturen ska stödja och verka för implementeringen av de sex övergripande ERA-prioriteringarna samt att gruppernas mandat bör ses över. Vidare anger RSS att de ERA-relaterade grupperna ska utarbeta egna arbetsprogram vilka ska samordnas genom ERAC.

Nedan följer en uppräknig av de ERA-grupper som är aktiva idag:

- ERAC - European Research Area and Innovation Committee. ERAC är en kommitté som ger medlemsstaterna, rådet och EU-kommissionen strategisk rådgivning i frågor som rör ERA.
- SFIC – Strategic forum for forward looking activities. Fokus är implementering av den internationella dimensionen av ERA.
- GPC – Groupe de haut niveau pour la Programmation Conjointe (High level group on joint programming). GPC är en högnivågrupp för gemensam programplanering.
- ESFRI – European Strategy Forum for Research Infrastructure. ESFRI är en arbetsgrupp under medlemsländerna som gör översikter och prioriteringar av satsningar på forskningsinfrastruktur i medlemsländerna.

- SGHRM – The ERA Steering Group on Human Resources and Mobility. Denna ERA-grupp fokuserar på karriär- och mobilitetsfrågor för forskare på EU nivå och på nationell nivå.
- HG – Helsinki Group on Gender in Research and Innovation. Denna ERA grupp fokuserar på hur jämställdhet implementeras i ERA.
- KT – The ERAC Working Group on Knowledge Transfer. Denna ERA grupp har inrättats för att se över hantering av immaterialrätt inom kunskapsöverföring (nyttiggörande) samt över metoder och processer för framgångsrik kunskapsöverföring.

Utöver dessa 7 mer formella grupper finns även ytterligare tre grupper inrättade:

- ERAC task force on Open Access
- Group of National Points of Reference on Open Access
- Digital ERA Forum. Denna grupp inrättades då den digitala aspekten betonades i implementeringen av ERA genom ett meddelande från kommissionen 2012. Gruppen stödjer insatser inom området e-vetenskap och e-infrastruktur som syftar till att implementera ERA.

RSS antagna vid KKR i maj 2015 anger att ERAC ska arbeta vidare med icke utlösta frågor rörande ERA-gruppernas mandat och koordinering, samt ta fram standardklausuler för dessa. RSS anger också att ERAC ska ta fram förslag till mekanismer för fortsatt hantering av de ERA-relaterade grupperna inklusive deras förutsättningar och mandat. I oktober 2015 antogs av ERAC ett dokument som arbetats fram inom ERAC om den rådgivande strukturen för ERA med olika annex där olika aspekter tas upp (ERAC 1212/15 ERAC opinion on the review of the European Research Area).

En del av detta arbete har varit att ta fram förslag till rådsslutsatser för den rådgivande strukturen för ERA som efter förhandling i rådsarbetsgruppen för forskning föreslås antas vid KKR 1 december 2015.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Rättslig grund: EUF-fördraget artikel 179 om ERA.

Beslutsförfarande: rådsslutsatser antas med konsensus.

Svensk ståndpunkt

Regeringen anser att ERA är ett viktigt strategiskt projekt som är centralt för europeisk forskning och innovation. Medlemsstaterna och

EU bör arbeta för en hög ambitionsnivå gällande implementering av ERA och av ERA färdplan.

En översyn av den nuvarande komplexa rådgivande strukturen för ERA är välbehövlig och välkomnas av regeringen.

Regeringen anser att ökad koordinering mellan ERAC och de ERA-relaterade grupperna på nationell nivå och på EU-nivå är viktig för att uppnå hög effektivitet av implementeringen av ERA och ERA färdplan.

Regeringen anser också att medlemsstaterna bör ha god nationell samordning för arbetet i de ERA-relaterade grupperna, en fråga vi drivit i förhandlingarna och fått gehör för.

Det positivt att man nu ser över de ERA-relaterade gruppernas mandat vilka bör vara tydliga men tillåta de enskilda grupperna att agera självständigt. Införandet av gemensamma standardklausuler för vissa gemensamma processer/områden i alla mandaten för de ERA-relaterade grupperna välkomnas.

Regeringen menar att det är viktigt att de ERA-relaterade grupperna återspeglar de övergripande prioriteringarna som lyfts fram i färdplanen för ERA men att de inte enbart ska fokusera på implementeringen av färdplanen utan även fortsättningsvis kunna ha en strategisk och rådgivande roll.

Regeringen föreslår att Sverige ställer sig bakom ordförandeskapets utkast till rådslutsatser.

Europaparlamentets inställning

Ej känt.

Förslaget

I RSS från maj 2015 angavs ERAC ska ha ett delat ordförandeskap mellan kommissionen och medlemsstaterna samt att ERAC:s styrgrupp ska bestå av de två ordförandena från ERAC samt ordförande från respektive ERA-relaterad grupp samt ytterligare två representanter från medlemsstaterna.

I de nu föreliggande RSS betonas ERAC:s koordinerande roll och ansvar för hela den rådgivande strukturen för ERA och alla de ERA-relaterade grupperna, inklusive processer och avstämningar med rådet. I RSS tydliggörs dock att varje ERA-relaterad grupp är ansvarig för det arbete som görs inom gruppen.

I ett annex till RSS finns ett förnyat mandat för ERAC som också tagits fram av ERAC. Detta mandat har inte diskuterats i förhandlingen av rådsslutsatserna.

RSS anger att en välfungerande rådgivande struktur för ERA är viktigt för en effektiv implementering av färdplanen för ERA. Vidare anges att ERAC och de ERA-relaterade grupperna ska ta särskilt ansvar för en ERA-prioritering och för implementeringen av ERA färdplan. Det ska inte finnas fler ERA-relaterade grupper än ERA-prioriteringar.

Mandaten för de ERA-relaterade grupperna ska ses över av ERAC vart tredje år med start år 2018.

Ett viktigt redskap i arbetet mot bättre samordning och koordinering av ERA:s rådgivande struktur är de standardklausuler som tagits fram av ERAC (ERAC 1212/15, annex C) och som ska föras in i mandatet för alla de olika ERA-relaterade grupperna vid tillfälle.

Arbetsgrupper med tydligt uppdrag/syfte och tidsbegränsat mandat kan inrättas som arbetsgrupper av ERAC eller som konfigurationer av ERAC.

I RSS föreslås också att vissa av de ERA-relaterade grupperna som inrättats av kommissionen ska kunna övergå till arbetsgrupper under ERAC (HG och SGHRM).

Både ERAC och de ERA-relaterade föreslås rapportera årligen till rådet rörande implementeringen av ERA färdplan.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Det finns inga effekter på svenska regler till följd av rådsslutsatser.

Ekonomiska konsekvenser

Rådsslutsatserna har inga budgetära konsekvenser.

Övrigt